

Motion till Haninge kommunfullmäktige:

Åtgärder för att motverka mäns våld mot kvinnor och förtryck i hederns namn

Förstudien om förtryck i hederns namn inför denna motion finns att läsa på socialisterna.org/heder.pdf

Mäns våld, hot och tvång mot kvinnor är ett utbrett problem i Sverige. Då offret ofta är utsatt av en nära anhörig där det finns känslomässiga band och beroenden, normaliseras i många fall våldet och leder sällan till polisanmälan. Detta gäller inte minst våld, hot och tvång som riktas mot barn i familjen.

Mäns våld mot kvinnor

Var fjärde kvinna har någon gång utsatts för brott i en nära relation, varav 15 procent har utsatts för fysiskt våld enligt Brottsförebyggande rådet (Brå, Rapport 2014:8: "Brott i nära relationer"). Uppskattningsvis sker 100 våldtäkter varje dag ("NTU 2013", Brå).

Mäns våld mot kvinnor kan i många fall vara kopplade till alkoholmissbruk, psykisk ohälsa eller depressioner – vanliga problem som dock inte utgör en orsak till våldet. Centralt i mäns våld mot kvinnor är mäns kontrollbehov av kvinnor de anser sig ha rätt till eller rätt att bestämma över, värderingar som slår rot och återskapas av en könsmaktsordning som bygger på mäns överordning och kvinnors underordning i hela samhället. "Mäns våld mot kvinnor har sin grund i det ojämställda samhället" fastslår föregående regeringens egen särskilda utredning med uppdrag att föreslå en samlad nationell strategi för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (Dir. 2014:25).

Utredningens delbetänkande (SOU 2014:71) som utvärderade regeringens insatser 2010-2014 menar att det behövs ett ökat fokus på både akuta och på förebyggande insatser samt fokus på våldets orsaker. Delbetänkandet betonar också att socialtjänst och kommuner behöver integrera arbetet mot våldet i hela sin verksamhet, exempelvis med samordnare. Detta arbete ska också innefatta det förtryck som sker i hederns namn.

Idag saknas resurser på rätt plats för att hjälpa alla de främst kvinnor och barn som behöver akut skydd från män som slår och förföljer. Av alla som söker skyddat boende i Haninge nekas cirka hälften plats, detta på grund av att kommunen ofta uppmanar akut utsatta att söka sig till släktingar istället. Kommunen placerar rekordfå i skyddat boende medan kvinnojourens resurser inte räcker till att finansiera egna placeringar. Samtidigt skulle det utifrån behoven behöva uttökas antalet platser i skyddat boende, med åtta platser minst, för att året om garantera att alla som söker får plats. Detta kräver en helt annan inställning från kommunen: ingen ska nekas plats; Samhället har ansvaret, inte välviljan av de utsattas eventuella släktingar eller vänner.

Manscentrum i Haninge – som samarbetar med kvinnojouren och hjälper män att hantera separationer, relationsproblem, vårdnadstvister, aggressivitet m m – upplever också att de inte har resurser att fullt ut spela den roll de vill. De vill också komma ut på skolor för att prata med elever om dessa viktiga frågor, men nekas idag tillträde.

Förtryck i hederns namn

Mäns förtryck av kvinnor och patriarkalt våld i hemmet mot partners samt barn förekommer i hela världen, men tar

sig olika uttryck. Ofta är det individuellt uttryckt: en man som utövar makt mot en partner, ex-partner eller sitt barn. Men i vissa fall är det patriarkala våldet kollektivt utövat mot individen inom familjen, där den sociala kontrollen och våldet anses vara nödvändigt för att återupprätta hela familjens heder. I länder där fattigdomen är som störst och samhället inte erbjuder välfärd eller andra skyddsnet, har familjen och släkten istället utgjort individens viktigaste skyddsnet. Där har kyskhets- och könsnormerna oftare ansetts vara en angelägenhet för hela familjen och barnens giftermål har oftare ansetts viktiga för hela familjens ekonomi. Därför kan det i familjer med rötter i dessa förhållanden förekomma starka hedersbegrepp och kollektiv social kontroll liknande den som fanns utbredd i det gamla "fattig-Sverige" innan välfärdssamhället.

När familjer kommer till ett nytt land – kanske för att undkomma fattigdom eller krig – kan familjen för den enskilde bli än viktigare, inte minst utifrån känslor av rotlöshet och otrygghet i det nya landet. Arbetslöshet, diskriminering och rasism kan öka rotlösheten och otryggheten drastiskt. Fäder som i hemlandet upplevde att de ansågs vara goda försörjare kan i det nya landet uppleva motsatsen, att de 'tappat heder'. Detta kan leda till att fäderna stärker den kontroll de uppfattar att de har kvar: över familjen och specifikt barnen.

Ungdomsstyrelsens kartläggning 2008 ("Gift mot sin vilja") visade att 70 000 unga i Sverige upplevde att de inte hade möjlighet att fritt välja vem de skulle gifta sig med. I en kartläggning beställd av Stockholm stad ("Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms Stad, rapport 2009"), baserad på enkätundersökningar av elever i årskurs 9 och socialtjänstens akter, svarade 23 procent av flickorna att de har krav på sig att vara oskuld när de gifter sig, 16 procent att de inte får välja vem de ska gifta sig med och 11 procent av flickorna att de har restriktioner för tiden i skolan och på fritiden. Uppskattningsvis lever 90 000 könsstympade flickor och kvinnor i Sverige, med allvarliga men och komplikationer för livet.

Det finns idag ytterst få skyddade boenden som i sin kompetens och verksamhet passar de behov som finns för dem som flytt en familj med starka hederskoder. Utsatta kan hamna på familjehem där rutiner menade för 'ungdomar på glid' appliceras på dem, när de egentligen behöver ett stöd utifrån deras egen bakgrund och hjälp att bygga upp ett helt nytt nätverk av människor. Avsaknaden av detta är en faktor bakom att många som flytt väljer att återvända till familjen och acceptera förtrycket.

Familjen är ofta dold från insyn. Skolan har därför en viktig roll. Lärare, skolsköterskor eller annan elevstödjande personal kan upptäcka när en elev plötsligt mår sämre, slutar äta eller visar tecken på att allt inte är bra ställt hemma. Men den insynen kräver kompetens och utbildning. Och insynen blir ännu sämre när det saknas just lärare, skolsköterskor och elevvårdande personal. 'Normala rutiner' i elevvårdsärenden, till exempel att tidigt ta kontakt med föräldrarna, kan i vissa fall allvarligt skada den enskilda eleven som lever i en familj med stark social kontroll. Därför är utbildning av skolans personal avgörande, samt resurser för att möjliggöra det.

Regeringen har gett Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag (U2013/5290/JÄM) att utveckla ett nationellt Kompetensteam. Kompetensteamet ska samordna och stödja arbetet mot tvångs- och barnäktenskap, liksom mot hedersrelaterat våld och förtryck i hela landet. De åtgärder som föreslås i denna motion, som exempelvis kompetenssatsningen kan utformas i samråd med det nationella kompetensteamet.

Att bryta hemmaisolering

Utsatthet för våld och social kontroll i hemmet är kopplat till könsnormer, sociala relationer och de utsattas sociala ställning i relation till utövarna av våldet och kontrollen. Att kvinnor står för det mesta arbetet i hemmet såväl som anhörgivården (även av partners anhöriga) beror i stort på könsnormer och är uttryck för föreställningar om vilken social ställning kvinnor och barn har i relation till män och fäder. Dessa könsnormer kan stärkas när inkomstklyftorna ökar. Sociala relationer reproduceras av ekonomiska relationer. Låg utbildningsnivå, låga inkomster och språksvårigheter bidrar till att isolera kvinnor inom hemmets väggar. Därför behövs riktade insatser för utbildning och jobb med löner som går att leva på samt en satsning på verksamhet som bryter hemmaisolering, till exempel öppna förskolor och parklekar.

Motionens att-satser

Det står fritt att yrka bifall eller avslag på motionen som helhet eller på varje enskild att-sats.

Vi yrkar Haninge kommunfullmäktige att besluta:

1. Att anta som kommunens mål att garantera skyddat boende åt alla som söker. Ingen ska nekas på grund av platsbrist.
2. Att möjliggöra en utökning av antalet platser i skyddat boende med åtta platser genom att fullt ut finansiera placeringar via både kommunen och Haninge kvinnojour.
3. Att underlätta utslussning från skyddade boenden genom förtursmöjlighet i Haninge Bostäders bostadsbestånd samt att söka samverkan med andra allmännyttiga bostadsbolag.
4. Att anta som kommunens ansvar att även anslå medel till den verksamhet av Haninge kvinnojour som ej är knuten till sängplatser, för att minska jourens beroende av samt arbetstid med att söka ideell och privat finansiering.
5. Att finansiera Manscentrums önskan att utöka antalet tjänster med en heltidstjänst.
6. Att kommunens anslag till Haninge kvinnojour och Manscentrum beslutas om för treårsperioder.
7. Att säkerställa att Haninge kvinnojour och Manscentrum ska ha möjlighet att besöka Haninges skolor.
8. Att garantera att alla brottsoffer för våld och förtryck i hemmet i Haninge aktivt erbjuds en stödperson eller ett målsägandebiträde som kan stödja den utsatte med kontakt mellan olika myndighetsorgan och instanser.
9. Att inte tillåta religiösa friskolor. Nya riktlinjer som omöjliggör religiösa inslag utöver det ämnesplanerade som på ett objektivet sätt redan undervisas i religionskunskap ska tas fram.
10. Att starta ett projekt för att erbjuda långvarigt hemmavarande föräldrar möjlighet att skaffa yrkeskompetens samt/eller arbete med kollektivavtal inom kommunen, även utifrån icke-utbildningsgrundad kompetens.
11. Att säkerställa att det finns kommunala öppna förskolor och parklekar i alla kommundelar.
12. Att säkerställa att det finns heltidsanställd kurator och heltidsanställd sjuksköterska på samtliga skolor i Haninge.
13. Att genomföra en kompetenssatsning för alla lärare och elevvårdande personal i för-, grund- och gymnasieskolan, vuxenutbildningen och SFI samt för berörda inom Socialförvaltningen i kunskaper om genusanalys, könsmaktsordning, förtryck i hederns namn, mäns våld mot kvinnor och normaliseringsprocessen.
14. Att kartlägga om Socialtjänstens hotbilda-bedömningar för utsatta för tryck i hederns namn utförs i tid, är noggranna samt kompetensenliga.
15. Att genomföra en enkät i gymnasieskolan för att kartlägga förekomsten av våld i hemmet, restriktioner i umgänge samt i skol- och fritidsaktiviteter, könsstämpning samt tvångs- och barnäktenskap (även inofficiella).
16. Att söka samarbete med andra kommuner och det nationella kompetensteamet i syfte att möjliggöra stödboenden på hemliga distansorter med särskild inriktning på utsatta som har flytt för tryck i hederns namn.
17. Att utvärdera hur skolornas rutiner fungerar i kontakt med föräldrar som begränsar barnens skolaktiviteter.
18. Att tillsätta ett jämställdhetsråd (likt MR-beredningen) som utöver politiskt förtroendevalda även inkluderar i ämnet sakkunniga från förvaltningar och frivilligorganisationer med syfte att arbeta med ovanstående beslutspunkter samt med alla frågor som rör tryck i hederns namn och mäns våld mot kvinnor.
19. Att tillsätta en tjänst för att samordna kommunens insatser och arbete mot tryck i hederns namn och mot mäns våld mot kvinnor samt för att leda arbetet med jämställdhetsrådet.

För Rättvisepartiet Socialisterna

*Mattias Bernhardsson
Gruppledare*